

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

3/4-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

3/4-сан 2025

май - июнь

*Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги хәм мектеп билимлендириўи
министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Асқарбай НИЯЗОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Сабит НУРЖАНОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ	Захия НАРИМБЕТОВА
Сапардурды АБАЕВ	Хушбоқ НОРБҰТАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ	Ойниса МУСУРМОНОВА
Хайрулла АЛЯМИНОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Мавлюда АЧИЛОВА	Сафо МАТЧОН
Азизжан АБДАЗИМОВ	Шуқурилло МАРДОНОВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ	Абдулхамид МИРЗАЕВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Шахло МИРЗАЕВА
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА	Дармонжон МАХМУДОВА
Мансурбек ОНГАРОВ	Абдимурат ЕҢЕМУРАТОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ	Рәһно ОРИПОВА
Марифжон АХМЕДОВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Гулзабира БАБАШЕВА	Норим РАХМАНОВ
Умида БАҲАДИРОВА	Мукаддас РАХМАНОВА
Фархад БАБАШЕВ	Светлана СМЕРНОВА (Москва, Россия)
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Тажибай САПАРБАЕВ
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА	Мухаббат САЛАЕВА
Комил ГУЛЯМОВ	Гўзал СОДИҚОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ	Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Асқар ДЖУМАШЕВ	Амина ТЕМИРБЕКОВА
Дилдора ДАВРОНОВА	Нурзода ТОШЕВА
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Куанишбек ТҮРЕКЕЕВ
Масуда ЗАЙНИТДИНОВА	Тажибай УТЕБАЕВ
Алишер ЖУМАНОВ	Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Айсулу ЖАНАБЕРГЕНОВА	Амангелди КАМАЛОВ
Холбой ИБРАГИМОВ	Тажикал КУДАЙБЕРГЕНОВА
Шохида ИСТАМОВА	Ойбахор ШАМИЕВА
ВОХИД КАРАЕВ	Ризамат ШОДИЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз, Қазақстан)	Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ	Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Мохира КУВВАТОВА	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Комилжон ҚАРИМОВ	Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Джавдод ПҰЛАТОВ	Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Барлықбай ПРЕНОВ	Гавхар ЭШЧАНОВА
Пердебай НАЖИМОВ	Қонысбай ЮСУПОВ
	Гулара ЮСУПОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХАМ АДЕБИЯТ

Buxarbaeva J. J. T. Mátmuratov poeziyasinda epitetlarđın stillik qollanılıwı	8
Mirzoyeva L.R. Mehmonlari ishi terminlarning formal-struktur tahlili	13
Shomurodova Sh. J., Mamadiyorova S. O. Semantik ko'chimlarning stilistik funksiyalari: Ingliz va rus tillari misolida	18
Rahmonaliyeva D. E. Tog'ay Murod asarlarida dialektizmlar	21
Ismoilova Ch.Sh. Ingliz tiliga kirib kelgan turkizmlar: etimologik va funksional yondashuv	24
Nabiyeva A.U. Ingliz tili o'qitish jarayonida o'yinlashtirish strategiyalarini qo'llashning didaktik va psixologik asoslari	30
Kuchiyev M. A. Frazologizm ishtirok etgan ilova konstruksiyalarning semantik tahlili	34
Абруева Г.З., Абруева М.З. Междисциплинарный подход как средство формирования метапредметных компетенций при обучении языкам	41
Эшкuvatova M. O. Пунктуационная трансформация в переводах на английский и узбекский язык в романе Ф. М. Достоевского «Идиот»	44
Темирова Д.К. Влияние зарубежной литературы на развитие русского реализма	49
Габдулхакова Р.Ф. Лингводидактическая концепция цифровой среды в обучении русскому языку как иностранному студентов педагогического факультета	55
Даминова Ф.И. Народное-певческое искусство и русский фольклор: традиции, формы и современное значение	60
Калыбаева А.Е. Педагогически-организационные основы процесса формирования толерантности дошкольников на основе принципа диалога культур	66
KarimovaU., Suvonov Sh. Scholarly insights and current developments in english language education	71
Halimova N.H. Lexical gaps in uzbek to english translation: the complexity of dialects in translation	76
Khalilova L. Teaching dialogues as an approach to develop communication	81
Maxkamova K.T. The significance of learning styles in mastering english as a foreign language	84
Mukhtorova Z. Z. Code-switching patterns among uzbek-english bilingual university students: a sociolinguistic study	92
Mirsanov G.Q., Buronova D.B. A Comparative analysis of aesthetic ideals in literary thought: from classical theory to modern interpretations	98
Qayimova M. S. Challenges and strategies of oral interpretation	101
Salokhiddinov M. Sh. The Functional-Semantic Field Expressing Duration and Repetitiveness of Actions in Uzbek and English	108
Klicheva A. Language learning strategies for non-native learners: a scientific approach	113
Bozorova G.Sh. Types of adjectives and their usage	117
Mamadiyorova S.M. The Influence of the Uzbek Language on English Language Teaching and Methods to Reduce It	121
Muradulloyeva S.S. Experience in organizing esp (english for specific purposes) courses	126
Mirzaaxmedov M.A. Rhetorical move analysis of english language abstracts published by uzbek journals	130

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Ravshanova Sh.A. Umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni joriy etishning afzalliklari, muammolari va yechimlari	139
--	-----

INGLIZ TILI O'QITISH JARAYONIDA O'YINLASHTIRISH STRATEGIYALARINI QO'LLASHNING DIDAKTIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI

Nabiyeva A.U.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Fakultetlararo chet tillar kafedrası o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: o'yinlashtirish, gamifikatsiya, ingliz tili, interaktiv metodlar, psixologik motivatsiya, didaktika, o'quvchi faolligi.

Ключевые слова: геймификация, английский язык, интерактивные методы, психологическая мотивация, дидактика, активность учащихся.

Key words: gamification, English language, interactive methods, psychological motivation, didactics, activity flying.

РЕЗЮМЕ:

Ushbu maqola ingliz tili o'qitish jarayonida o'yinlashtirish (gamifikatsiya) strategiyalarini qo'llashning didaktik va psixologik asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot predmeti sifatida xorijiy tilni o'rganishda motivatsiyani oshirish va samaradorlikni ta'minlash omillari tanlab olindi. Tadqiqot davomida kuzatuv, so'rovnoma, tajriba va pedagogik tahlil kabi metodlardan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'yinlashtirish elementlari, xususan, raqamli platformalar asosida tashkil etilgan topshiriqlar va interaktiv muhit, o'quvchilar faolligini oshirib, ularning ijtimoiy-psixologik holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yondashuvlar maktab va litsey darajasidagi ingliz tili ta'limida qo'llanishi mumkin. Maqolada berilgan xulosalar ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlarni ishlab chiqishda foydali bo'lishi mumkin.

РЕЗЮМЕ:

Статья посвящена изучению дидактических и психологических основ использования стратегий геймификации в процессе обучения английскому языку. В качестве предмета исследования были выбраны факторы, повышающие мотивацию и обеспечивающие эффективность в изучении иностранного языка. В ходе исследования использовались такие методы, как наблюдение, анкетирование, эксперимент и педагогический анализ. Результаты показали, что элементы геймификации, в частности, задания и интерактивные среды, организованные на базе цифровых платформ, повышают активность учащихся и оказывают положительное влияние на их социально-психологическое состояние. Данные подходы могут быть использованы в обучении английскому языку на уровне школы и лицея. Выводы, представленные в статье, могут быть полезны при разработке современных методик обучения английскому языку.

SUMMARY:

The article is devoted to the study of the didactic and psychological foundations of using gamification strategies in the process of teaching English. The subjects of the study were factors

that increase motivation and ensure efficiency in learning a foreign language. The study used such methods as observation, questionnaires, experiment and pedagogical analysis. The results showed that gamification elements, in particular, tasks and interactive environments organized on the basis of digital platforms, increase the activity of students and have a positive effect on their socio-psychological state. These approaches can be used in teaching English at the school and lyceum level. The conclusions presented in the article can be useful in developing modern methods of teaching English.

Kirish. Bugungi raqamli transformatsiya jarayonida ingliz tilini o'qitishda an'anaviy metodlardan tashqari, innovatsion va interaktiv yondashuvlarga bo'lgan talab keskin ortib bormoqda. O'yinlashtirish strategiyasi ta'lim jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ular o'rtasida raqobat va hamkorlik muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Xorijiy adabiyotlarda (Deterding, Kapp, Gee kabi mualliflar) o'yinlashtirish ta'limga motivatsion ta'sir ko'rsatishi haqida ko'plab tadqiqotlar mavjud. Ular o'yinlar orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ijtimoiy o'zaro ta'sirni kuchaytirish va baholash tizimini faollashtirishni asoslashgan. Biroq o'zbek tilida bu boradagi izlanishlar cheklangan bo'lib, bu mavzuni chuqurroq o'rganishga ehtiyoj bor.

Maqsad

Maqolaning asosiy maqsadi — ingliz tili ta'lim jarayonida o'yinlashtirish strategiyalarining samaradorligini baholash, ular asosida o'quvchilarning psixologik va didaktik faolligini oshirishga xizmat qiluvchi usullarni ishlab chiqish va taklif etishdir.

Material va usullar

Tadqiqot 2024–2025 o'quv yilida Farg'ona viloyatidagi 5 ta umumta'lim maktabida olib borildi. Har bir maktabda 8–9-sinflar bilan tajriba sinovlari o'tkazildi. Tajriba-sinov usuli, pedagogik kuzatuv, diagnostik testlar, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida so'rovnomalar o'tkazildi. Metodologik asos sifatida konstruktivistik yondashuv va faoliyatga asoslangan o'qitish tamoyillariga tayanildi.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqot davomida Farg'ona viloyatidagi 5 ta maktabning 8–9-sinf o'quvchilari ishtirokida tajriba-sinovlar o'tkazildi. Ulardan 3 ta sinf eksperimental guruh sifatida o'yinlashtirish elementlari bilan o'qitildi, qolgan 2 ta sinf esa nazorat guruhi sifatida an'anaviy metodlar bilan ta'lim oldi.

Eksperimental va nazorat guruhlaridagi asosiy ko'rsatkichlar solishtirmasi

Ko'rsatkichlar	Eksperimental guruh (Gamifikatsiya)	Nazorat guruhi (An'anaviy)
Darsga qatnashish darajasi (%)	93%	68%
Topshiriqlarni to'g'ri bajarganlar ulushi	86%	61%

Ko'rsatkichlar	Eksperimental guruh (Gamifikatsiya)	Nazorat guruhi (An'anaviy)
Faol fikr bildirgan o'quvchilar soni	78%	45%
Darsdan qoniqish bildirgan o'quvchilar (%)	91%	63%
O'rtacha ball (imtiyozli testlar asosida)	4.4 (5 ballik tizimda)	3.2

O'yinlashtirish elementlari o'quvchilarning darsga ishtirokini oshirib, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga va o'z fikrini erkin ifoda etishiga yordam bergan.

Gamifikatsiya asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar yanada faol, tashabbuskor va ishtirokchan bo'lishgan. Jumladan:

- “Kahoot”, “Quizizz”, “Wordwall” kabi platformalardan foydalanish o'quvchilarning raqobatbardosh ruhini rag'batlantirgan;
- Har bir bosqichda ball yig'ish tizimi va reyting jadvali natijasida o'quvchilarda o'z-o'zini rag'batlantirish mexanizmi shakllangan;
- O'qituvchilarning fikricha, gamifikatsiya dars rejalarini moslashuvchan qilish va ijtimoiy-psixologik muhitni sog'lomlashtirishga xizmat qilgan.

Tadqiqotdavomida ingliz tilida o'qitish jarayonida o'yinlashtirish strategiyalarini qo'llash samaradorligini oshirish bilan birga, ushbu yondashuvni amaliyotga joriy etishda bir qator muammo va to'siqlar mavjudligi aniqlandi. Gamifikatsiya elementlari, ayniqsa raqamli platformalar (Kahoot, Quizizz, Wordwall, Blooket va boshqalar)dan samarali foydalanish uchun zarur bo'lgan texnik infratuzilma ba'zi maktablarda yetarli emas. Ayrim sinfxonalarda kompyuter, planshet yoki smartfonlarning cheklanganligi, internet tarmog'ining sustligi yoki mavjud emasligi o'yin asosidagi darslarni to'liq o'tkazishga xalaqit berdi. Bu esa innovatsion metodlar imkoniyatlarining to'liq namoyon bo'lishiga to'sqinlik qildi.

Xulosa. O'yinlashtirish (gamifikatsiya) strategiyalarining ingliz tili o'qitish jarayoniga tatbiqi o'quvchilarning darsdagi ishtirokini faollashtirish, o'zlashtirish darajasini oshirish va o'quv motivatsiyasini kuchaytirishda samarali vosita ekani tadqiqot natijalari orqali isbotlandi. O'rganilgan eksperimental guruhda an'anaviy metodlar asosida o'qitilgan nazorat guruhiga nisbatan yuqori ko'rsatkichlar qayd etildi. Ayniqsa, darsga qatnashish, topshiriqlarni to'g'ri bajarish, faol fikr bildirish va darsdan qoniqish darajasida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi.

Tadqiqotdavomida o'yinlashtirish metodlari orqali o'quvchilarning bilimlarni mustahkamlashlari, muloqot va fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari uchun qulay muhit shakllangani aniqlandi. Shuningdek, darslarda raqamli platformalar,

interaktiv o'yinlar, ball va reyting tizimlari qo'llanilgani o'quvchilarda sog'lom raqobat muhiti va o'z-o'zini rag'batlantirish tizimini yaratdi. Bu esa ularning ingliz tili bo'yicha o'ziga ishonchini oshirdi va natijalarga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Umuman olganda, ingliz tili darslarida o'yinlashtirish strategiyalarini to'g'ri metodik yondashuv asosida qo'llash nafaqat ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarda o'rganishga bo'lgan qiziqishni shakllantirib, ularni faol va mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari ushbu yondashuvning didaktik va psixologik asoslanganligini tasdiqlaydi va uni kengroq joriy etish imkoniyatlarini namoyon etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Deterding S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining "gamification". Proceedings of the 15th international academic MindTrek conference.
2. Kapp K. M. (2012). The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education. Pfeiffer.
3. Gee J. P. (2003). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Palgrave Macmillan.
4. Аҳмедов Ш. (2020). Таълимда инновацион методлар. Тошкент: Ўқитувчи нашриёти.
5. Rasulova Z. (2023). "Gamifikatsiya strategiyalari orqali xorijiy tilni o'rgatishning zamonaviy yo'llari." Til va Adabiyot Ta'limi, №2.